

Türkiye’deki Serbest Hukuk Çevirmenlerinin Karşılaştıkları Terminolojik Sorunlar ve Çözüm Önerisi*

Beyza BAŐER

Yüksek Lisans Öğrencisi

Hacettepe Üniversitesi

Fransızca Mütercim-Tercümanlık ABD

baserbeyza@gmail.com

ORCID: 0000-0001-7570-6479

Dr. Öğr. Üyesi Ceylan YILDIRIM YAŐAR

Hacettepe Üniversitesi

Fransızca Mütercim-Tercümanlık ABD

ceylany@hacettepe.edu.tr

ORCID: 0000-0001-8456-0299

Özet

Doğumdan ölüme kadar içinde bulunduğumuz hukuki ortam, hukuk alanının önemini daha görünür kılmaktadır. Bu alanda yapılan çeviriler hata kabul etmemekte, aksi takdirde, haksız yargılamalar olabilmektedir. Hukuk çevirisinin en doğru şekilde ve yanlış anlaşılmaya yer vermeyecek şekilde yapılabilmesi için standart bir hukuk terminolojisi bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada, Türkiye’deki serbest hukuk çevirmenlerinin karşılaştıkları terminolojik sorunlar, betimleyici analiz yöntemiyle incelenmekte ve sorunlara çözüm olarak, standart çok dilli bir hukuk terminolojisi veri tabanının devlet bünyesinde hazırlanarak ortak kullanıma sunulması önerilmektedir. Ayrıca, standart bir hukuk terminolojisinin, hukuk çevirmenleri ile hukuk çevirisi üzerindeki de açığa çıkarılmaktadır.

* Bu makale, “9. Uluslararası Sosyal Araştırmalar ve Davranış Bilimleri Sempozyumu”nda sunulan “Türkiye’deki Serbest Hukuk Çevirmenlerinin Karşılaştığı Terminolojik Sorunlar: Çözüm Önerisi Olarak Çok Dilli Standart Bir Terminoloji Veri Tabanının Hazırlanması” başlıklı bildirden üretilmiştir.

Türkiye'deki serbest hukuk çevirmenlerinin karşılaştıkları terim sorunları, profesyonel bir çevirmen ağı olan *proz.com* ile sosyal medya ağlarındaki çeşitli çevirmen dayanışma grupları taranarak tespit edilmiştir. Çalışma neticesinde, *proz.com* ile çeşitli çevirmen dayanışma gruplarına kayıtlı serbest çevirmenlerin, daha ziyade, bir hukuk teriminin ilgili dilde eşdeğerini bulma arayışında oldukları gözlemlenmiştir. Çevirmenler tarafından bazı hukuki ifadelerin ilgili çalışma dilinde nasıl karşılanacağıyla ilgili sorular da sorulmuş ve asıl sorunun, ilgili terim karşılıklarının standart kullanımlarının olmamasından kaynaklandığı görülmüştür. Bu bağlamda karşılaşılan terminolojik sorunların çözümü için devlet bünyesinde, çok dilli standart bir terim veri tabanının hazırlanarak ortak kullanıma sunulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çeviribilim, Hukuk Çevirisi, Serbest Çevirmen, Terim Sorunları, Çok Dilli Terim Veri Tabanı

The Terminological Problems faced by Freelance Legal Translators in Turkey and Solution Proposal

Abstract

The legal environment we are exposed to makes the importance of the legal field more visible. There is no place for error in legal translations, otherwise there may be unfair judgments. A standard legal terminology is a requirement for legal translation to be done in the most accurate way without any misunderstandings. In this study, the terminological problems faced by freelance legal translators in Turkey are examined with descriptive analysis. It is also revealed the possible effects of a standardized legal terminology on legal translators and the translation process. Legal terminological problems faced by freelance translators in Turkey are identified by examining a professional site *proz.com* and various translator solidarity groups on social media. It has been observed that the posts of legal translators cover generally questions regarding the equivalent of a legal term in the relevant language. There are also questions on how to meet some legal expressions. It has been found that the main problem is due to the lack of a standard use of equivalents of relevant terms or expressions. In this context, in order to solve the terminological problems encountered, it is proposed that a multilingual standardized terminology database is prepared within the state and made available to freelance translators.

Keywords: Translation Studies, Legal Translation, Freelance Translator, Terminological Problems, Multilingual Terminology Database

Giriş

Tüm uzmanlık alanlarında olduğu gibi hukuk çevirisi söz konusu olduğunda da terminolojinin yeri büyüktür. Hukuk çevirisi sırasında terimlerin doğru kullanımını sağlamak amacıyla, geçmişten günümüze iki dilli veya çok dilli hukuk terminolojisi çalışmaları yapılmıştır. Türkiye’de yapılan hukuk terminolojisi çalışmalarına bakıldığında, genellikle İngilizce, Almanca, Fransızca ve Türkçe dilleri arasında olmak üzere, farklı dil çiftlerinde bireysel ve kurumsal çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Kurum düzeyinde yürütülen terminoloji çalışmalarının gittikçe arttığını ve içinde bulunduğumuz internet çağıyla birlikte, bu çalışmaların, internet üzerinden kullanıcıların hizmetine sunulmasıyla kullanımının teşvik edildiğini söylemek mümkündür.

Türkiye’deki serbest hukuk çevirmenlerinin terminolojik sorunlarına ve bu bağlamda, standart bir hukuk terminolojisinin çevirmenler üzerindeki etkisine odaklanan direkt bir araştırmaya rastlanmasa da terminoloji ve hukuk metinleri çevirisi üzerine yapılmış birçok araştırma vardır. Ayrıca, Türkiye’de serbest çevirmenlerin karşılaştığı sorunlara ve çözüm önerilerine odaklanan “Türkiye’de Serbest Çevirmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar, Bu Sorunların Etkileri ve Öneriler” (Ersoy, Odacıoğlu: 2014) başlıklı bir araştırma makalesi de mevcuttur. İlgili makale, Türkiye’deki serbest çevirmenlerin karşılaştığı sorunları, profesyonel bir çevirmen ağı olan *proz.com* üzerinden açığa çıkarmaktadır (Ersoy, Odacıoğlu: 2014). Bu makale ise Türkiye’deki serbest hukuk çevirmenlerinin karşılaştığı terminolojik sorunları inceleyerek, standart bir hukuk terminolojisinin çevirmenlerin karşılaştığı sorunların çözümünde nasıl etkili olabileceğini ortaya koymakta ve bu doğrultuda Türkiye’de devlet bünyesinde çok dilli standart bir hukuk terminolojisi veri tabanının hazırlanmasını önermektedir. Çalışmanın temel amacı, Türkiye’deki serbest hukuk çevirmenlerinin karşılaştığı terminolojik sorunları açığa çıkarmak ve karşılaşılan terminolojik sorunların giderilmesinde etkili olabilecek bir öneri sunmaktır. Bu bağlamda, *Facebook* çeviri ve çevirmen dayanışma grupları ile *proz.com* sitesinde açılan konuyla bağlantılı forumlar incelenecek ve çevirmenlerin hukuk terminolojisiyle ilgili sorunları ve bu sorunlara yönelik bazı görüşleri açığa çıkarılacaktır. Çalışmada, betimleyici bir yaklaşımla, Türkiye’deki serbest hukuk çevirmenlerinin çeviri sürecinde sıklıkla karşılaştığı terminolojik sorunlar açığa çıkarılarak incelenecektir. Çalışmada şu sorulara yanıt aranacaktır: Türkiye’deki serbest çevirmenler hukuk alanında ne gibi terminolojik sorunlarla karşılaşmakta ve bu sorunlar hakkında ne düşünmektedirler? Standart bir hukuk terminolojisi, hukuk çevirisinde karşılaşılan terminolojik sorunlara bir çözüm olabilir mi? Standart bir hukuk terminolojisi, hukuk çevirisinin kalitesini nasıl

artırabilir? Standart bir terminolojinin, çevirmenin bilgi, beceri ve yeterlilikleri üzerinde nasıl bir etkisi olabilir?

Çalışmanın birinci bölümünde, Türkiye’de bireysel veya kurumsal olarak yürütülen hukuk terminolojisi çalışmaları, hukuk terimlerinin standartlaştırması bağlamında ele alınacaktır. İkinci bölümde, Türkiye’deki serbest hukuk çevirmenlerinin karşılaştığı terminolojik sorunlar ile konuya değin bazı görüş ve açıklamaları, çeşitli çevirmen ağları (*proz.com* ve çeşitli sosyal medya siteleri) taranarak açığa çıkarılacaktır. Üçüncü bölümde, çeviribilim literatüründeki söylemler de göz önünde bulundurularak, standart bir hukuk terminolojisinin çevirmen ve çeviri süreci üzerindeki etkileri genel hatlarıyla ele alınacaktır. Sonuç olarak, terminolojik sorunların çözümünde, çok dilli standart bir hukuk terminolojisi veri tabanının devlet bünyesinde hazırlanarak ortak kullanıma sunulmasının önemi vurgulanacaktır.

1. Türkiye’deki Belli Başlı Hukuk Terminolojileri

Hukuk sistemleri ve kanunlar ülkeden ülkeye farklılık gösterdiği için hukuk dilinde kültür önemli bir yere sahiptir. Buna ek olarak, kimi zaman günlük dilde kullandığımız kelimeler hukuk alanında farklı bir anlam kazanabilir. Altay, yasa dilinden hareketle bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir: “Aslında bu dilin sözcüklerinin birçoğu insanlar tarafından bilinmekteyse de birçoğu da, özellikle bilinen anlamlarının dışında kullanılan sözcükler, herkes tarafından anlaşılmamaktadır. Bazıları da hukuk alanının dışında bulunan kimseler için tamamen birer muamma sözcüktür” (Altay, 2002: 28). Bu nedenle, çevirmenler, doğru terim eşdeğerlikleri ile doğru bir aktarım yapabilmek için bir kültüre ait hukuki terimleri ve kavramları bilmekle yükümlüdürler (Kaçan, 2017). Bu noktada, hukuk terminolojisi, alan bilgisi kadar önem arz eder ve çevirmenlerden hukuk diline hâkim olması beklenir. Örneğin, Türk hukuk diline baktığımızda, Arapça ve Farsça dillerinden alınmış birçok kelime olduğu görülür (Yılmaz Gümüş, 2006: 38). Bu durum, Türkçeye doğru ya da Türkçeden yapılan hukuki çevirilerde, yalnızca Türkçe bilmenin yeterli olmadığını ve çevirmenin Arapça ve Farsça kökenli terimleri de bilmesi gerekliliğini göstermektedir. Hukuk çevirisinde, ilgili çalışma dillerinin hukuk dilini ve kültürünü iyi bilmenin yanında, bir hukuk teriminin ilgili dillerde doğru karşılığını kullanmak da önemlidir. Bu bağlamda, hukuk terimlerinin çeşitli dillerde karşılıklarını sunan iki dilli veya çok dilli terminoloji çalışmaları yapılmaktadır ki bu çalışmalar temelde çevirmenlerin terminolojik ihtiyaçlarına yanıt vermeyi amaçlamaktadır.

Türkiye’de yürütülen hukuk terminolojisi çalışmaları incelendiğinde, bireysel birçok çalışma olduğu gözlemlenmiştir. Bireysel düzeydeki bu çalışmalar arasında, çeşitli dil çiftlerinde hazırlanmış şu hukuk terimleri sözlükleri sıralanabilir: Almanca-Türkçe (Yürüten & Kesmen, 1983), Türkçe-İngilizce/İngilizce Türkçe (Adal, 1997), İngilizce-Türkçe (Tuğlacı, 2002), Fransızca-Türkçe (Dayınlarlı, 2004), Türkçe-Almanca/Almanca-Türkçe (Çakar, 2007), Almanca-Türkçe/Türkçe-Almanca (Ulusoy, 2009), İtalyanca-Türkçe/Türkçe-İtalyanca (Yaşa, 2013), Kürtçe-Türkçe (Özdemir, 2014), Fransızca-İngilizce-Almanca-Türkçe (Yelbaşı, 2014), Arapça-İngilizce-Türkçe (Yılmaz, 2015), Türkçe-İngilizce (Yuvanç, 2018), İngilizce-Türkçe/Türkçe-İngilizce (Şener, 2018), Türkçe-İngilizce (Aldemir, Aldemir, 2018) ve Türkçe-Farsça (Navid Golshan Shargh, 2019). Farklı dillerdeki bu hukuk terminolojileri arasında, 1960’lı yıllara dayanan hukuk terimleri sözlükleri olduğu da görülmüştür: Aksan’ın 1964 yılında yayımlanan Türkçe-Fransızca Hukuk Terimleri Sözlüğü. Yukarıda sıralanan hukuk terimleri sözlükleri incelendiğinde, Türkiye’de 2010 yılına kadar genelde Almanca, İngilizce, Fransızca dillerinde hukuk terimleri sözlükleri hazırlandığı, 2010’dan itibaren İtalyanca, Arapça, Kürtçe, Farsça dillerinde de terim sözlükleri hazırlandığı görülmektedir. Bu sözlüklerin genellikle iki dilli olduğu ve daha ziyade yabancı dilden Türkçeye doğru terim karşılıkları sunduğu görülmektedir. Ek olarak, bu terim sözlüklerinin bazılarının dilbilimciler veya dil uzmanları tarafından değil de hukukçular tarafından hazırlandığını söylemek mümkündür. Bunun sebebinin, hukuk alanında çalışanların özellikle kendi terminoloji ihtiyaçlarına yanıt arama çabalarından kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca, üniversitelerin çeviri bölümlerindeki akademisyenlerin de bu yönde girişimleri olduğunu ve bu girişimlerin genelde hukuk terminolojisi ihtiyaçları çerçevesinde şekillendiğini söylemek mümkündür. Örneğin, Arusoğlu, çoğunluğu kitapta geçen terimlerden oluşan bir “Fransızca-Türkçe, Türkçe-Fransızca hukuk sözlüğü”ne kitabının sonunda yer verdiğine değindikten sonra bu sözlüğün daha zengin, derin ve kapsamlı terminoloji çalışmalarına ilham vererek geliştirilmesini temenni ettiğini aktarmıştır (Arusoğlu, 2016: 17). Bu çalışmalar ışığında, Türkiye’deki hukukçuların ve genellikle dil bölümleri ile çeviri bölümlerindeki akademisyenlerin, hukuk çevirisindeki terminolojik ihtiyaçlara yanıt aramak üzere bazı kişisel girişimlerde bulunarak çeşitli dil çiftlerinde hukuk terminolojileri oluşturduklarını söylemek mümkündür.

Türkiye’deki kurum ve kuruluşlar bünyesinde yapılan terminoloji çalışmaları ile ilgili olarak, iki dilli veya çok dilli hukuk terminolojileri girişimleri olduğu görülmektedir. Türkiye’de kurumsal terminolojiler üzerine yapılan bir araştırma, Türkiye’deki kurum ve kuruluşlar tarafından

hazırlanan terminolojik çalışmaların, özellikle Türkiye'nin uluslararası ilişkilerindeki artış olmak üzere çeşitli nedenlerle son yıllarda fazlalaştığını belirtmektedir (Yıldırım, 2018: 583). Uluslararası ilişkilerdeki artış çeviri talebini etkilemekte ve böylece hukuk, siyaset, ekonomi gibi alanlarda iki dilli veya çok dilli terminoloji ihtiyaçları daha belirgin hâle gelmektedir. Türkiye'deki kurum ve kuruluşlar bünyesinde yürütülen çeşitli terminoloji çalışmaları, genel olarak iki dilli veya çok dilli olduğu için bu terminolojilerin çeviriyi göz ardı etmediği düşünülebilir. Ayrıca, kurum temelli bazı terminoloji çalışmalarının hukuki çeviride dilin tutarlı kullanılmasını sağlamak için standart bir terminoloji oluşturmayı amaçladığı da söylenebilir.

Türkiye'de hukuk terminolojisi çalışmaları yürüten belli başlı kurum ve kuruluşlar arasında, Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA), T. C. Dışişleri Bakanlığı ve İletişim Başkanlığı yer almaktadır. Dışişleri Bakanlığı bünyesinde iki dilli ve çok dilli terminoloji çalışmaları yürütülmektedir. Bu çalışmaların bakanlığın Tercüme Dairesi ve AB Başkanlığı olmak üzere iki ayrı birimi tarafından yapıldığı gözlemlenmiştir. Tercüme Dairesi tarafından hazırlanan birçok terminolojinin arasında, İngilizce-Türkçe dillerinde bir genel hukuk terminolojisi ve İngilizce, Türkçe ve Fransızca dillerinde bir uluslararası hukuk terminolojisi bulunmaktadır. Bunların yanı sıra, serbest hukuk çevirmenleri, çeviri sırasında tercüme dairesi tarafından hazırlanan İngilizce-Türkçe dillerinde bir Türkiye Cumhuriyeti yargı kurumları, kolluk, kamu düzeni ve sınır yönetimi, kamu kurum isimleri ve İngilizce-Türkçe-Fransızca dillerinde telif hakları terminolojilerinden yararlanabilir. Tercüme dairesi, çalışmaların amacının tutarlı ve standart kullanımların sağlanması olduğunu belirtmektedir (<http://www.mfa.gov.tr/dis-iliskiler-terminolojisi.tr.mfa>, 10.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Tercüme Dairesinden ayrı olarak, AB Başkanlığı bünyesinde, İngilizce, Türkçe ve Fransızca üç dilde hazırlanmış bir hukuk terminolojisi veri tabanı da bulunmaktadır (<https://termab.ab.gov.tr/#/index/main>, 10.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Bununla birlikte, kurumlar tarafından yürütülen terminoloji çalışmalarının genellikle ilgili kurumun ihtiyaçlarına öncelik verdiği söylenebilir. Bu nedenle, kurumsal hukuk terminolojisi veri tabanları, kurum dışındaki çevirmenlerin kullanıma açılmasına rağmen, temelde kurum ihtiyaçlarına odaklandıkları için hukuki çevirilerde serbest çevirmenler için her zaman yeterli olmayabilir.

Türkiye'de terminoloji çalışmaları yürütülen diğer bir kurum ise Adalet Bakanlığıdır. Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanmış bir Türkçe hukuk terimleri sözlüğü bulunmaktadır (<https://sozluk.adalet.gov.tr/Harf/A?Sayfa=2>, 10.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Ancak sözlük kullanıcılara yalnızca Türkçe dilinde sunulduğu için sözlüğün çeviri odaklı olmadığı, Türkçe

hukuk metinlerinin yazılmasına yardımcı olmak üzere hazırlandığı düşünülmektedir. Dışişleri Bankalığı gibi Adalet Bakanlığı bünyesinde de bir Tercüme Bürosu bulunmaktadır. Büronun temel görevi, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine savunma hazırlanırken İngilizce ve Fransızca dillerinde tercüme yapmak” şeklinde ifade edilmiştir (<https://inhak.adalet.gov.tr/Home/Birimdetay/8>, 10.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Bu da bakanlık tarafından hazırlanan terim sözlüğünün bakanlık bünyesinde çalışan çevirmenlerin yararlandığı bir terminoloji olduğunu düşündürmektedir.

Türkiye’de terminoloji çalışmalarının yürütüldüğü diğer bir kurum ise misyonları arasında “bilimsel çalışmaları ve bilim insanlığını teşvik etmek” ile “toplumda bilimsel yaklaşım ve düşüncenin yayılması için çalışmak” hususları yer alan Türkiye Bilimler Akademisi’dir (<http://www.tuba.gov.tr/tr/kurumsal/akademi/akademinin-vizyon-ve-misyonu>, 03.04.2021 tarihinde erişilmiştir). Bu bağlamda, kurum ihtiyaçları odaklı terminoloji çalışmalarının yürütüldüğü bakanlıklar ile karşılaştırıldığında, TÜBA tarafından yürütülen terminoloji çalışmalarının çeşitli alanlarda, genel kullanıcı ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, yapıldığını söylemek mümkündür. TÜBA tarafından “Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü Projesi” kapsamında, “Sosyal Bilimler, Doğa Bilimleri, Mühendislik Bilimleri ve Sağlık Bilimleri” olmak üzere 4 temel alanda terim sözlükleri hazırlandığı görülmektedir (<http://www.tuba.gov.tr/tr/programlar-ve-projeler/akademi-projeleri/turkce-bilim-terimleri-sozlugu-projesi>, 03.04.2021 tarihinde erişilmiştir). Proje çerçevesinde, sosyal bilimler terimleri sözlüğü altında hukuk terimlerine yer verilmekte ve hukuk terimleri sözlüğünün yabancı dil uzmanları ile hukuk alanındaki uzmanlar tarafından oluşturulduğu belirtilmektedir. Toplamda 1984 hukuk teriminin bulunduğu sözlükte, terimlerin İngilizce eşdeğerlikleri ile bazı terimlerin Almanca ve Fransızca eşdeğerlikleri de bulunmaktadır. Ancak sözlük kapsamındaki tüm hukuk terimlerinin Almanca ve Fransızca eşdeğerliklerinin bulunmasının daha yararlı olacağı düşünülmektedir. Ek olarak, TÜBA bünyesinde bir hukuk sözlüğünün hazırlanmasındaki öncelikli amacın standart bir hukuk terminolojisi oluşturmaktan ziyade kullanıcıların Türkçe dilinde terminolojik ve bilimsel ihtiyaçlarına yanıt aramak olduğu söylenebilir. Öyle ki, TÜBA internet sitesinde, “Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü Projesi” kapsamında hazırlanan bilim terimleri sözlüklerinin, “bilimsel çalışmalarda, iletişimde, eğitim ve öğretimde Türkçenin kullanılması ve geliştirilmesine katkıda bulunmak” amacıyla oluşturulduğunu belirtmektedir. (<http://www.tuba.gov.tr/tr/programlar-ve->

[projeler/akademi-projeleri/turkce-bilim-terimleri-sozlugu-projesi](https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/Kamu_Terim_Bankas%C4%B1.pdf), 03.04.2021 tarihinde erişilmiştir).

Terminoloji çalışmalarının yürütüldüğü diğer bir kurum, İletişim Başkanlığı'dır. Çalışmamız sırasında, İletişim Başkanlığı tarafından *Kamu Terim Bankası* ve *Kamu Kurumları Sözlüğü* yayınlanmıştır ve bu yeni gelişme çalışmamıza dâhil edilmiştir. Terminolojilerin her ikisi de yalnızca Türkçe ve İngilizce dillerinde hazırlanmıştır, bu da çalışmaların özellikle dil açısından kapsamını kısıtlamaktadır. İletişim Başkanlığı bünyesinde hazırlanan bu sözlükler ortak kullanıma sunulmuştur. *Kamu Terim Bankasının* önsözünde, “tüm sektörlerde çeviri söylem birliğini sağlamak ve ifadelerin yerinde kullanılmasını temin etmek... kamu sektöründe yürütülen çeviri faaliyetlerinde ortak bir dil oluşturmak, söylem birliğini sağlamak ve çeviri süreçlerini hızlandırmak” ifadeleri yer almaktadır (https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/Kamu_Terim_Bankas%C4%B1.pdf, 10.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Yaklaşık 450 sayfadan oluşan terim bankasında, iktisadi, mali, siyasi ve sosyal alanlardan terimlerin yanı sıra, hukuk terimleri de bulunmaktadır. Bu terim bankası, Türkiye'deki serbest hukuk çevirmenlerinin terminolojik sorunlarının çözümüne katkı sağlayacak ve standart çok dilli bir terminoloji veri tabanı hazırlanması için ilham kaynağı olabilecek pozitif bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Yukarıda belirtilen gerek bireysel gerekse kurumsal girişimler neticesinde oluşturulan terminolojiler, şüphesiz çok önemli kaynaklardır ve çevirmenlerin karşılaştıkları terminolojik sorunların çözümünde önemli bir rol oynamaktadırlar. Bununla birlikte, devlet politikası yoluyla, çeşitli alanlarda standart çok dilli terminolojilerin hazırlanmasını ve hepsini tek bir çatıda, tek bir terim veri tabanında sunarak ortak kullanımını teşvik etmek bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, Kanada'da hazırlanan ve herkes tarafından erişilebilen çok dilli bir terim veri tabanı olan *Le Grand Dictionnaire terminologique* örnek verilebilir. Günümüzde, hazırlanan terminolojileri çevrimiçi sunmak ve bunları tüm kullanıcılar için erişilebilir hâle getirmek oldukça kolaydır. Öyle ki dijital çağın olanaklarından faydalanmamak çeşitli konularda ciddi kayıplara neden olabilir. Senem Kobya, 10 Ocak 2021 tarihli LinkedIn postunda, eski dönemlerle bir kıyaslama yaparak, günümüz dijital çağı sayesinde terminolojiye, daha genelde bilgiye ulaşmanın artık çok daha kolay olduğunu şu sözlerle dile getirmektedir: “Çok değil 15-20 sene önce araştırmalarımızı kitap, ansiklopedi ve sözlükler üzerinden yapıyorduk. Terminoloji hakkında danışabilecek birine rastlamak ise mucize gibiydi, yakasına yapıştık mı bırakmazdık. Bir

önceki nesil ise yanlış yazdığı kelimeleri bile silemeyen daktilolardan mustarip; kâğıt ve kalem ile çeviri yapılan zamanlar da vardı elbette...Oysa ben aralık ayı başından beri Almanya, İngiltere, Rusya, Amerika ve Bosna'daki meslektaşlarımla oturduğum yerden bir araya geliyor ve sektör üzerine konuşabiliyorum, seminer düzenliyor veya etkinliklere katılabiliyorum. Sektörün geçirdiği değişimi gördükçe 15-20 sene sonra nerede olacağımızı merak ediyorum.”

Yukarıda belirtilen tüm bireysel ve kurumsal terminoloji çalışmalarının Türkiye’deki serbest hukuk çevirmenleri için faydalı olduğu inkâr edilemez. Bununla birlikte, çevirmenlerin bu terminolojilerden haberdar olması da önemlidir. Türkiye'deki çeşitli kurum ve kuruluşlarda yürütülen ve sayısı gittikçe artan hukuk terminolojilerine rağmen serbest hukuk çevirmenleri, bazı terimler için standart bir kullanımın önerilmemiş olmasına bağlı olarak, terminolojik sorunlarla karşılaşmaya devam etmektedirler. Diğer bir neden, kurumlarda hazırlanan terminolojilerin genel kullanıcı ihtiyacı önceliğinde değil de ilgili kurumun ve çevirmenlerinin ihtiyaçları önceliğinde oluşturulmasıdır. Bu bağlamda, devlet bünyesinde, mümkün olduğunca çok alanı kapsayan standart çok dilli bir terminoloji veri tabanının oluşturulması, güvenilir terminoloji kaynakları bulmakta sıkıntı yaşayan serbest çevirmenler için faydalı olacaktır. Zira resmi kurum ve kuruluşlarca hazırlanan hukuk terminolojileri genel olarak İngilizce, Fransızca, Almanca ve Türkçe dillerini kapsadığından, diğer dillerdeki terminolojik sorunların çözüme kavuşması için bu diller dışındaki dillerin de veri tabanına eklenmesi önemlidir. Makalenin ikinci bölümünde, Türkiye'de serbest hukuk çevirmenlerinin karşılaştığı terminolojik sorunlar ve konuya değin çevirmen görüş ve açıklamaları, *proz.com* forumlarındaki ve *Facebook* çeviri ve çevirmen dayanışma gruplarındaki paylaşım ve yorumlar aracılığıyla açığa çıkarılacaktır.

2. Türkiye’deki Serbest Hukuk Çevirmenlerinin Karşılaştıkları Terminolojik Sorunlar

Çalışmanın bu bölümünde, Türkiye’deki serbest hukuk çevirmenlerinin *proz.com* internet sitesi ile *Facebook* çeviri ve çevirmen dayanışma grupları üzerinden paylaştıkları terminoloji sorunları, soruların çözümüne yönelik yaptıkları açıklama, öneri ve yorumlar açığa çıkarılarak incelenecektir. Bu kapsamda, çevirmenlerin hukuk terminolojisi ile ilgili sorunlarının genel olarak neye dayandığı açığa çıkarılacak ve mevcut terminoloji çalışmalarının bu sorunların çözümündeki yerine değinilecektir.

Öncelikle *proz.com* internet sitesinde bulunan “terminology questions” bölümünde arama yapılmıştır. Arama sırasında genel hukuk, sözleşmeler, patent, tescilli marka, telif ve vergilendirme ve gümrük şeklinde hukuk alanının dörde bölündüğü görülmüştür. Arama ilk olarak, kaynak dil Türkçe, hedef dil Fransızca ve alan “genel hukuk” seçilerek yapılmıştır ve 19 soruya ulaşılmıştır. Hukuka ait diğer alanlarda ise yalnızca sözleşmeler alanında olmak üzere 1 soru vardır (<https://www.proz.com/kudoz/>, 11.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Daha sonra kaynak dil Fransızca ve hedef dil Türkçe olarak arama yapılmış ve 29’u genel hukuk, 15’i sözleşmeler alanında olmak üzere toplam 44 soruya rastlanmıştır. Hukuka ait diğer alt alanlarda soru bulunmamaktadır (<https://www.proz.com/kudoz/>, 11.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Aynı şekilde kaynak dil İngilizce ve hedef dil Türkçe seçilerek yapılan aramada 764 soru genel hukuk, 503 soru sözleşmeler, 58 soru patent, tescilli marke, telif ve 45 soru vergilendirme ve gümrük alanlarında olmak üzere toplam 1370 soruya rastlanmıştır (<https://www.proz.com/kudoz/>, 11.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Kaynak dil Türkçe ve hedef dilin İngilizce seçilerek yapıldığı arama sırasında ise 676 soru genel hukuk, 157 soru sözleşmeler, 20 soru patent, tescilli marke, telif ve 35 soru vergilendirme ve gümrük alanlarında olmak üzere toplam 888 soru tespit edilmiştir (<https://www.proz.com/kudoz/>, 11.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Yapılan arama göstermektedir ki yabancı dilden Türkçeye doğru çeviriler le ilgili terim soruları Türkçeden yabancı dile çevirilerle ilgili terim sorularından sayıca daha fazladır. Çevirmen daha ziyade anadiline doğru çeviri yaptığı için ve çalışmada söz konusu çevirmen kitlesi Türkiye’deki serbest hukuk çevirmenleri olduğu için, terimlerin Türkçe karşılıklarıyla ilgili sorunlarla daha fazla karşılaşılması muhtemeldir. Diğer bir olasılık ise, çevirmenin sorununa çözüm bulabileceği güvenilir bir kaynağa ulaşamaması nedeniyle, sorunlarını profesyonel bir çevirmen ağı olan *proz.com* sitesinde paylaşarak dile getirmesidir. *Proz.com* sitesinde, yukarıda belirtilen dil çiftlerindeki sorular incelendiğinde, eşdeğerliği aranan tüm terimlerin hukuki terimler olmadığını belirtmek gerekir. Bununla birlikte, hukuk alanında yeni bir anlam kazanan sözcüklere yönelik sorular ile belirli hukuki terimlerin anlamlarının sorulduğu sorular da bulunmaktadır.

İngilizce ve Fransızca dillerinin yanı sıra, kaynak dil olarak İtalyanca, İspanyolca, Almanca ve Rusçanın seçildiği aramalar da yapılmıştır. Ancak bu dillerde karşılaşılan soruların sayısı Almanca hariç olmak üzere oldukça azdır (<https://www.proz.com/kudoz/>, 11.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Türkiye’deki serbest çevirmenlerin *proz.com* sitesinde sorduğu sorulardan hareketle, Türkçe-Fransızca dillerinde toplam 64 ve Türkçe-İngilizce dillerinde ise toplam 2258 soru bulunması,

çevirmenlerin Türkçeden yabancı bir dile ya da yabancı dilden Türkçeye aktarım sırasında sık sık terminolojik sorunlarla karşılaştığını göstermektedir. TÜBA tarafından hazırlanan hukuk terimleri sözlüğündeki bazı terimlerin İngilizcenin yanı sıra Almanca ve Fransızca eşdeğerliklerinin bulunması ve T. C. Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan bazı terminolojilere Fransızca dilinin eklenmesi olumlu bir gelişmedir ancak bu terminolojiler sorunların çözümünde her zaman yeterli olmayabilmektedir. Bununla birlikte, Türkçe ile İtalyanca, İspanyolca, Rusça ya da herhangi başka bir dil arasında karşılaşılan terminolojik sorunlar nasıl çözülebilir? Bu dilleri ve diğer birçok dili kapsayan devlet bünyesinde hazırlanmış, ortak kullanıma uygun çok dilli standart bir terim veri tabanı çevirmenlerin terminolojik sorunlarını büyük ölçüde çözebilir mi? Böyle bir girişim, çeviri sürecinde güvenilir kaynakların kullanılmasıyla, çevirilerde doğru ve standart bir dil kullanımına olanak sağlayabilir.

Proz.com sitesindeki ilgili sorulardan biri incelendiğinde, çevirmenin “M. K.’nun 134. madde hükmüne göre” ifadesinin Fransızca karşılığını aradığı görülmektedir. Site kullanıcılarından “hükmüne göre” ifadesi için “en vertu des dispositions de”, “sur base des stipulations / suivant les stipulations de”, “selon les dispositions de” şeklinde çeşitli önerilerin geldiği ve sitedeki serbest hukuk çevirmenleri tarafından seçilen doğru eşdeğerliğin ise “en vertu des dispositions de” olduğu görülmektedir (<https://www.proz.com/kudoz/>, 11.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Terimlerin uygun kullanımları, alanda uzmanlaşmış çevirmenler tarafından belirlenebilir ancak ISO standartlarına uygun yürütülen bir terminoloji projesinde çeşitli uzmanlarca (dil uzmanı, alan uzmanı, terimbilim uzmanı) terminolojik kararların alınması daha uygun ve güvenilir olabilir. Bir devlet kurumu bünyesinde yürütülen terminoloji projesi çıktısı güvenilir bir kaynak olacağı için çevirmenler tarafından kullanımı çevirinin ve çevirmenlerin yararına olabilir.

Proz.com üzerinden sorulan sorulardan bir diğeri ise Türkçe “ara karar” teriminin Fransızca karşılığını aramaktadır. İlgili terimin bağlamının da verildiği görülmektedir. Bir önceki örnekte olduğu gibi bu terim için de “décision provisoire”, “jugement interlocutoire”, “un jugement intermédiaire/un jugement incident” gibi pek çok öneride bulunulmuştur. Site kullanıcıları tarafından seçilen doğru eşdeğerliğin ise “décision provisoire” olduğu görülmektedir (<https://www.proz.com/kudoz/turkish-to-french/law-general/4073323-ara-karar.html>, 12.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Her ne kadar “ara karar” terimi TÜBA’nın hukuk terimleri sözlüğünde ve İletişim Başkanlığı tarafından yayımlanan terim bankasında yer almasa da terimin İngilizce eşdeğerliği T. C. Dışişleri Bakanlığı, AB Başkanlığı tarafından hazırlanan veri tabanında

bulunmaktadır; ancak veri tabanında Fransızca eşdeğerliğe rastlanmamıştır. (<https://termab.ab.gov.tr/#/index/main/ara%20karar/1/1/2/1/0/0>, 12.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Görüldüğü gibi, mevcut terminolojiler sorunların çözümünde her zaman yeterli olmayabilmektedir. Bu nedenle ya mevcut terminolojilerin kapsamının genişletilmesi ya da tüm terminolojileri tek çatıda ve çok dilde sunan standart bir terim veri tabanının oluşturularak açık erişime sunulması amaçlanmalıdır. Öte yandan, Kemal Dayınlarlı tarafından hazırlanan *le Dictionnaire des Termes Juridiques Français-Turc*, “ara karar” terimi için “jugement d’incident, réponse provisoire, interlocution, jugement interlocutoire, jugement d’avant dire droit et jugement d’avant faire droit” şeklinde 6 eşdeğerlik önermektedir (2004: 39). Bu da bir kez daha terminolojik sorunları çözmek üzere standartlaşma amacı güden kapsamlı terminoloji çalışmalarının yapılması gerekliliğini göstermektedir. Bir terimle ilgili karşılıklar olabilir fakat bu karşılıklar arasında “önerilen” veya “standart” terim şeklinde bir önerinin olması önemlidir. Öyle ki hukuk alanında nitelikli bir iletişimin sağlanmasının yolu, yanlış anlamalara veya anlam kargaşasına yol açmayacak tutarlı ve standart bir dil kullanımından geçmektedir.

Proz.com sitesi üzerinde Türkçe eşdeğerliği aranan Fransızca terimlerden bir diğeri de “défaut de motivation” dur. Doğru eşdeğerliğin bulunması için soruyu soran çevirmen terimin bağlamını da kullanıcılara vermiştir. Soruya gelen “gerekçe bildirmeme” ve “gerekçesizlik” önerilerinden ikincisi doğru eşdeğerlik olarak seçilmiştir (<https://www.proz.com/kudoz/french-to-turkish/law-general/5156320-d%C3%A9faut-de-motivation.html>, 12.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Türkçe eşdeğerliği aranan başka bir Fransızca terim ise “La Conservation Foncière” şeklinde bir kurum ismidir. İsmine yönelik “Tapu Dairesi”, “Tapu ve Kadastro/ Tapu Sicil”, ve “Tapu Sicil Müdürlüğü” gibi çeşitli öneriler gelmiş olsa da site kullanıcıları tarafından uygun herhangi bir eşdeğerliğin seçilmediği görülmektedir (<https://www.proz.com/kudoz/french-to-turkish/law-general/4173763-la-conservation-fonci%C3%A8re.html>, 12.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Bu, çevirmenlerin, kurum isimlerinin doğru eşdeğerliklerini bulma konusunda dahi zorluk çektiğini göstermektedir. Gerçekten de hukuki kurum isimlerinin çoğu daha önce bahsedilen Türkiye’deki kurum ve kuruluş terminolojilerinde bulunmamaktadır. T.C. Dışişleri Bakanlığı Tercüme Bürosu tarafından hazırlanan kamu isimlerinin İngilizce karşılıkları terminolojisi (<http://www.mfa.gov.tr/data/Terminoloji/kamu-kurumlari-07062016.pdf>, 12.03.2021 tarihinde erişilmiştir) ve İletişim Başkanlığı tarafından yayınlanan *Kamu Kurumları Sözlüğü* bu konuda pozitif bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Yaklaşık 350 sayfadan oluşan sözlükte birçok kamu

kuruluşunun ismi bulunmaktadır
(https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/Kamu_Kurumlar.pdf, 12.03.2021 tarihinde erişilmiştir).

Proz.com sitesinin yanı sıra *Facebook* üzerinde bulunan bazı çeviri ve çevirmen dayanışma grupları da incelenmiştir. Bu gruplardaki soruların genellikle İngilizce-Türkçe dillerindeki çeviriler üzerinden sorulduğu görülmüştür. *Çeviri Blog* isimli grupta 18 Ekim 2018 tarihinde paylaşılan bir gönderide, “actual knowledge” teriminin uygulamada nasıl kullanıldığı sorulmaktadır. Soruyu soran çevirmen terimin hukuki bir terim olduğunu ve “kesin bilgi” şeklinde çevirdiğini, “fiili bilgi” veya “doğrudan bilgi” şeklinde kullanımların da olabileceğini belirtmektedir. Gönderiye gelen tek cevap “edimsel bilgi” şeklindedir ancak yorumda bulunan çevirmen tarafından herhangi bir kaynak verilmemiştir (<https://www.facebook.com/groups/ceviriblog/permalink/1426852380784290>, 12.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Terim genel bir anlama sahip olsa da Türkçe eşdeğeri soran çevirmenin, terimin hukuk alanında ayrı bir anlama sahip olduğunu düşünerek eşdeğeri bulma konusunda endişelendiği düşünülmektedir.

23 Ağustos 2016 tarihli *Çevirmen Dayanışma* isimli gruptaki bir paylaşımda ise Fransızca “infraction pénale” teriminin Türkçe eşdeğerliğinin arandığı görülmektedir. İngilizce eşdeğerliğin “criminal offence” olduğunu ve “ceza gerektiren suç” şeklinde çevirdiğini de belirten çevirmen, böyle bir hukuki terim olup olmadığını sormaktadır. Gönderiye gelen yorumlarda “suç”, “cezai suç”, “suç/cürüm”, “suç ihlali” gibi çeşitli eşdeğerlikler önerilmektedir. Bunun yanı sıra, gelen yorumlardan biri “Bir hukukçu olarak, cezanın bozulmasıdır bu kavram. Infraction = Bozmadır. Péna = cezadır. Cümlemin tamamını görmek gerek tam hükme varmak için.” şeklindedir (<https://www.facebook.com/groups/1559581197655940/permalink/1763002640647127>, 12.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Bu durum yine bir hukuk teriminin eşdeğeri ile ilgili çevirmenler arasında görüş birliği olmadığını göstermektedir. Aynı grubun 4 Nisan 2016 tarihli paylaşımında ise “İngiliz hukuk sistemindeki Yazılı Hukukun (Statutory Law) kapsadığı ‘Plain Meaning Rule/Literal Rule’, ‘Mischief Rule’ ve ‘Golden Rule’ ifadelerinin daha önce herhangi bir yerde kullanılmış Türkçe karşılıkları var mıdır?” şeklinde bir soru bulunmaktadır. Paylaşım yalnızca bir yorum gelmiştir ve Türkçe karşılıkların “lafzi kural, altın kural, problemlilik kural” olduğu belirtilmektedir. Ancak terimler için verilen kaynağa erişilememektedir (<https://www.facebook.com/groups/1559581197655940/permalink/1705685583045500>,

12.03.2021 tarihinde erişilmiştir). Burada çevirmenin yaşadığı sorunun ülkelerin hukuk sistemlerinin farklı olmasından kaynakladığı görülmektedir. Bahsettiğimiz kurum düzeyinde hazırlanmış İngilizce-Türkçe hukuk terminolojileri incelendiğinde, bu terimlere rastlanmamıştır. Çevirmenler özellikle hukuk sistemleri farklı olan diller arasında çeviri yapıyorlarsa bu bir sorun olabilmektedir. Yukarıda karşılaşılan sorunlar göstermektedir ki doğru terim karşılığı için bağlam çok önemlidir. Bu nedenle, terminolojilerde terimlerin bağlam içerisindeki kullanımlarına mutlaka yer verilmelidir. Terminolojiler, salt terim karşılıklarının sunulmasından ibaret olmamalıdır. Doğru kullanımları sağlamak için terimin kaynak ve erek dildeki kullanımı bağlam içinde örneklendirilerek sunulmalıdır.

Çeşitli çevirmen ağları üzerinden yaptığımız yukarıdaki inceleme doğrultusunda, Türkiye'deki serbest hukuk çevirmenlerinin, özellikle hukuk terimlerinin karşılıklarının bulunmasında bazı sorunlar yaşadığını söylemek mümkündür. Bu sorunlara kısmen çözüm olabilecek Türkiye'deki kurum ve kuruluşlarca çeşitli dillerde oluşturulmuş hukuk terminolojileri veya terim sözlükleri mevcuttur. Özellikle TÜBA, T.C. Dışişleri Bakanlığı ve İletişim Başkanlığı bünyesinde çeşitli dillerde hukuk terminolojileri oluşturulmuştur. Bakanlık bünyesinde hazırlanan terminolojilerin genel olarak kurum odaklı olması, öncelikli olarak kurum ihtiyaçlarına göre şekillenmelerine yol açmıştır. TÜBA, bilimin gelişmesi amacıyla genel kullanıcı kitlesine hitaben çeşitli alanlarda Fransızca, Almanca, İngilizce ve Türkçe terim sözlükleri hazırlasa da bu terim sözlüklerinin geliştirilmesi gerekliliği gündeme getirilebilir. Zira TÜBA'nın hukuk terimleri sözlüğünde yaptığımız arama neticesinde, bazı terimlerin karşılıklarının veya Fransızca, Almanca eşdeğerlerinin bulunmadığı durumlara rastlanmıştır. Türkiye'deki serbest hukuk çevirmenlerinin terminolojik sorunlarına çözüm önerisi olarak, devlet bünyesinde standart çok dilli bir hukuk terminolojisi veri tabanı oluşturularak genel kullanıma açılabilir. Aslında, bu zamana kadar Türkiye'de resmi kurum-kuruluşlarca hazırlanan terminolojiler gözden geçirilerek tek bir çatı altında, bir terminoloji veri tabanında sunulabilir. Dil sayısı, zaman içerisinde artırılıp sürekli güncellemelerle standart terimler önerilebilir. Bununla birlikte, resmi kurum ve kuruluşlarca hazırlanan hukuk alanıyla ilgili çeşitli dillerdeki terminolojileri bir listede sunmanın, kolay erişim, zaman tasarrufu, tutarlı, doğru ve standart dil kullanımı ve kalite açılarından çevirmenlere büyük yararlar sağlayacağı düşüncesindeyiz. Aşağıdaki kurumsal hukuk terminolojileri listesi sadece Türkiye'deki açık erişimli ve elektronik belli başlı kurumsal hukuk terminolojilerini

kapsamaktadır. Bununla birlikte, Türkiye’deki kurum ve kuruluşların açık erişimde olmayan ve sadece kurum bünyesinde kullandıkları diğer terminoloji kaynakları da mevcuttur.

Tablo 1: Türkiye’deki Resmi Kurum ve Kuruluşlar Tarafından Hazırlanan Belli Başlı Hukuk Terminolojileri Listesi

Kurum Adı	Terminolojinin Başlığı ve Kapsadığı Diller	Bağlantı Adresi
Dışişleri Bakanlığı	Genel Hukuk Terminolojisi (Türkçe-İngilizce)	http://www.mfa.gov.tr/data/Terminoloji/hukuk-terminoloji-110615.pdf
Dışişleri Bakanlığı	Uluslararası Hukuk Terminolojisi (İngilizce-Fransızca-Türkçe)	http://www.mfa.gov.tr/dis-iliskiler-terminolojisi.tr.mfa
Dışişleri Bakanlığı	Türkiye Cumhuriyeti Yargı Kurumları (Türkçe-İngilizce)	http://www.mfa.gov.tr/data/Terminoloji/yargi-kurumlari-liste-110615.pdf
Dışişleri Bakanlığı	Kolluk, Kamu Düzeni, Sınır Yönetimi Terminolojisi (Türkçe-İngilizce)	http://www.mfa.gov.tr/data/Terminoloji/kolluk-kamu-duzeni-sinir-yonetimi.pdf
Dışişleri Bakanlığı	Telif Hakları Terminolojisi (Türkçe-İngilizce-Fransızca)	http://www.mfa.gov.tr/dis-iliskiler-terminolojisi.tr.mfa
Dışişleri Bakanlığı	Kamu Kurum İsimlerinin İngilizce Karşılıkları (Türkçe-İngilizce)	http://www.mfa.gov.tr/data/Terminoloji/kamu-

		kurumlari-07062016.pdf
Dışişleri Bakanlığı	Avrupa Birliği Başkanlığı Terminoloji Veritabanı	https://termab.ab.gov.tr/#/index/main
İletişim Başkanlığı	Kamu Terim Bankası	https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/Kamu_Terim_Bankas%C4%B1.pdf
İletişim Başkanlığı	Kamu Kurumları Sözlüğü	https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/Kamu_Kurumlar%C4%B1_So%C8%88zlu%C8%88g%C8%88.pdf
TÜBA	Sosyal Bilimler Terimleri-Hukuk	http://www.tubaterim.gov.tr/

Bir sonraki bölümde, standart bir hukuk terminolojisinin çevirmene ve çeviriye etkileri ele alınacaktır. Bu hususun ele alınmasıyla, devlet bünyesinde standart bir terim veri tabanının tek bir çatı altında oluşturulmasının ve tüm bireylerin ortak kullanımına sunulmasının önemine ve gerekliliğine vurgu yapmak amaçlanmaktadır.

3. Standart Hukuk Terminolojisinin Çevirmene ve Çeviriye Etkileri

Bir önceki bölümde yapılan analiz, Türkiye'deki serbest hukuk çevirmenlerinin karşılaştıkları terim sorunlarına çeşitli platformlar üzerinden yanıt aramaya çalıştıklarını göstermiştir. Çevirmenler, ilgili hukuk teriminin ya ilgili dildeki eşdeğerliğini ya da standart veya en uygun kullanımın hangisi olduğunu öğrenmek istemişlerdir. Bu bölümde, standart bir hukuk terminolojisinin çevirmenler ve çeviri üzerindeki etkileri ele alınmaktadır.

İlk olarak, standart bir hukuk terminolojisinin çevirmenlere sağladığı yararlar üzerinde durulacaktır. Standart terminolojilerin çevirmenlerin daha verimli ve etkin çalışmalarına yardımcı olduğu söylenebilir. Çevirmenler bir terimin eşdeğerliğini bulmak için çok fazla vakit harcayabilirler. Kaynağı güvenilir standart bir terminolojiye ulaşılamadığında, bu süre artar ve bu durum, çevirmenin çeviri performansına olumsuz yansır. Terminolojinin çevirideki yeri üzerine yapılan bilimsel bir araştırmada, yapılan terminoloji çalışmalarının yeterince kapsamlı olmadığı ve basılan çalışmaların ise baskısı tükendiği için bunlara erişilemediği belirtilmiştir (Öztürk Kasar & Tuna, 2017: 432). Çevirmenlere daha fazla yarar sağlamak adına, daha önce basılı olarak yayımlanan belli başlı terminoloji kaynakları dijital ortama taşınıp çevirmenlerin hizmetine sunulabilir. Açık erişimli elektronik kaynakların, çevirmenin terim araştırması için harcadığı zamanı azaltarak zaman tasarrufu sağladığı aşikârdır. Dolayısıyla, açık erişimli standart bir hukuk terminolojisi çevirmene zaman kazandırarak daha etkin ve verimli olmasına olanak sağlayabilir.

Standart bir terminolojinin çevirmenlere sağladığı bir başka fayda ise, Şık’ın tezinde belirttiği gibi, terminolojik kaynakların aynı zamanda terimlerin anlamını öğrenmek, hedef dilde en uygun eşdeğerliği bulmak ve alan bilgisi kazanmak için kullanılmasıdır (2019: 4). Öyle ki çevirmen, bilmediği bir terimin anlamını öğrenerek hem terminolojik hem de hukuki bilgisini zenginleştirebilir. Dolayısıyla, standart bir hukuk terminolojisi, çevirmenin alan bilgisi ile terminoloji bilgisinin gelişimine olumlu yansır. Korkmaz da terim bilgisi ediniminin ilgili uzmanlık alan edincini önemli ölçüde geliştirdiğine şu sözlerle vurgu yapmıştır: “Sonuç olarak, uzmanlık alanı ya da özel alan çevirisi gibi derslerin yanı sıra teknik çeviri derslerinde belirli bir düzeyde alan terim bilgisinin edinilmesi ile öğrencilerin çeviri alt edinçlerinden alan edinci ve uzmanlık alanı edincinde azımsanmayacak ölçüde bir gelişmenin gerçekleştiği görülmektedir” (Korkmaz, 2019: 340). Kısacası, standart bir hukuk terminolojisi sayesinde çevirmen, doğru terim bilgisi edinimiyle hem terminolojik bilgisini geliştirebilir hem de hukuk alan edincini geliştirebilir. Bunlara ek olarak, ilgili uzmanlık alanındaki kültür edincini de geliştirebilir. Ülkelerin veya toplumların kültürleri hukuk alanının ve dilinin şekillenmesinde etkilidir ve ülkelerin hukuk sistemleri farklılık gösterebildiğinden, terim karşılıklarını ilgili kültür göz önünde bulundurularak kullanmak gerekir. Çevirmen, iki dilli veya çok dilli terminolojiler aracılığıyla farklı ülkelerdeki farklı kullanımları görebilir ve kültürel bilgisini artırabilir.

Standart bir terminoloji kullanımının çevirmenlere sağladığı diğer bir yarar ise çevirmen kalitesindeki artıştır. Standart bir terminoloji sayesinde çevirmen terimleri doğru ve tutarlı bir

şekilde kullanılacaktır. Özellikle hukuk gibi hataya yer olmayan alanlarda bu durum, iletişimin kalitesini de artıracaktır. Bu açıdan bakıldığında, ISO uluslararası standartları gibi kalite standartlarına göre hazırlanmış çok dilli hukuk terminolojilerinin çevirmenin kalitesine olumlu yansıtacağı aşikârdır. Öyle ki terimlerin doğru ve tutarlı kullanımıyla artan çeviri kalitesi beraberinde çevirmenin kalitesini de artırır.

Son olarak, standart bir hukuk terminolojisi kullanımı, çevirmenin itibarını ve güvenilirliğini arttırarak morali üzerinde de olumlu etkiye sahip olabilir. Standart bir terminoloji kullanan çevirmen, çevirisi aracılığıyla sağlıklı ve güvenilir bir iletişim sağlayabilecektir. Daha önce de bahsedildiği gibi terimlerin eşdeğerliklerinin aranması bazen uzun sürmektedir. Çevirmenler çeviri sürecinde, doğru ve standart eşdeğerlikleri ararken bazen ciddi zaman kaybı ve moral bozukluğu yaşayabilirler. Standart çok dilli bir terminoloji çevirmenleri bu olumsuzluklardan kurtararak çevirmen psikolojisine olumlu yansıtabilir. Öyle ki çevirmen, standart terminoloji kullanımı sayesinde kazandığı zamanı, moralini olumlu yönde etkileyecek şekilde dinlenmek üzere veya gelirini olumlu yönde etkileyecek şekilde daha fazla çeviri yapmak için kullanabilir.

Standart bir hukuk terminolojisinin çeviri üzerine etkileri söz konusu olduğunda, çevirinin daha nitelikli ve güvenilir olacağını söylemek mümkündür. Hukuk çevirisinde yapılan bir yanlışın, masum bir insanın hayatına mal olabileceğini unutmamak gerekir. Aynı zamanda, çeviri sırasında hukuki bir terimin veya ifadenin yanlış aktarılması nedeniyle, yanlış kararlar alınabilir. Tüm bunlar, hukuk terimlerinin standart kullanımlarının sağlanması gerekliliğinin önemini vurgular. Standart bir hukuk terminolojisi kullanımı, olası yanlış anlaşılmaları engelleyebilir. Hukuk alanındaki metinlerde tutarlılık çok önemlidir. Standart bir hukuk terminolojisi sayesinde, hukuki bir terim için her seferinde aynı terim karşılığı kullanılabilir ve belirsizliklere yer olmayan tutarlı bir metin oluşturulabilir. Böylece, terimlerin doğru ve standart kullanımı ile doğru hukuki kararlar alınabilir. Ayrıca, çevirinin kalitesinde de artış olur. Dolayısıyla, standart bir hukuk terminolojisinin, hata kabul etmeyen ve “yaşamın içinde temel bir yere sahip olan” (Arusoğlu, 2016: 12) hukuk alanındaki yeri ve önemi büyüktür. Terminoloji ile ilgili kapsamlı bir yapıt olan *Terminoloji Çalışması: En İyi Uygulamalar 2.0*'de de terminoloji çalışmalarının, “kuruma inandırıcılık kazandırmak ve markanın tanınabilirliğini arttırmak” yanında “hazırlanan bütün belgelerin (kaynak metinlerin ve çevirilerin) daha anlaşılır olması, çeviri masraflarının azalması ve kurum içi ve dışında bilgi paylaşımının daha iyi gerçekleşmesi” gibi sonuçları olduğu belirtilmiştir (2015: 13).

Standart bir terminolojinin yukarıda bahsedilen olumlu etkileri, aslında çeşitli alanları kapsayan çok dilli bir terim veri tabanının gerekliliğinin önemini göstermektedir. Türkiye’de projelendirilerek yürütülen çok dilli terminoloji çalışmaları girişimleri, çalışmanın birinci bölümünde değinildiği gibi, olmuştur. Örneğin, TÜBA “Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü Projesi” adı altında dört temel alanda (sosyal bilimler, doğa bilimleri, mühendislik bilimleri ve sağlık bilimleri) çok dilli terminolojiler oluşturulmuştur. Ayrıca, T.C. Dışişleri Bakanlığı da hukuk alanında terim sözlükleri hazırlamıştır. Bununla birlikte, bakanlık bünyesindeki terminoloji çalışmalarının daha çok ilgili kurumun ihtiyaçlarına yönelik olduğunu söylemek mümkündür. Tüm bu terminolojilerin sistemli bir şekilde tek bir çatıda toplanarak (daha önce bahsedilen Kanada’daki çok dilli terim veri tabanı *Le Grand Dictionnaire terminologique* gibi) ve dil ve içerik açısından geliştirilerek ortak kullanıma sunulması daha avantajlı olabilir. Öyle ki, Acar’ın, aşağıdaki aktarımı, aslında ortak hukuk terminolojisi kullanım sorununun sadece serbest çevirmenlerinin değil, aynı zamanda kurum çevirmenlerinin de sorunu olduğuna vurgu yapmaktadır: “Bakanlık tercümanları ve mahkeme tercümanlarının ortak bir sorunu ise ortak bir hukuk terminolojisi veri tabanının olmamasıdır” (Acar, 2015: 161). Bu durumun, kurumlar arası yazışmalara ve iletişime olumsuz yansiyebileceğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte, İletişim Başkanlığı tarafından yapılan terminoloji çalışmaları, devletin tüm kurumlarında ortak bir dil ve söylem birliği sağlamaya yönelik olduğu için olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Sonuç

Bu çalışmada, Türkiye’deki serbest hukuk çevirmenlerinin terminolojik sorunları ele alınmış ve standart bir hukuk terminolojisinin hukuk çevirmenleri üzerindeki olumlu etkisinin altı çizilerek, ülke çapında ortak kullanıma uygun hazırlanmış standart çok dilli bir terim veri tabanının gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, Türkiye’de hukuk alanında yapılmış iki dilli veya çok dilli terminoloji çalışmaları ele alınmıştır. Bu kapsamda, Türkiye’de alanla ilgili bireysel veya kurumsal terminoloji çalışmalarının yapıldığı ve bu terminolojilerin özellikle Türkçe ile İngilizce ve Fransızca dilleri arasında şekillendiği görülmüştür. Türkiye’deki bireysel terminoloji girişimlerinin genel olarak, hukuk alanında özellikle Fransızca, İngilizce ve Almanca gibi yaygın diller ile Türkçe arasındaki terminoloji ihtiyaçlarına yanıt aramak için gerçekleştirildiği

gözlemlenmiştir. Son on yıldır, Türkiye’de, İtalyanca, Arapça ve Kürtçe gibi alışlagelmiş dillerin dışındaki farklı dillerde de hukuk alanında bireysel terminoloji çalışması girişimleri olduğu gözlemlenmiştir. Buna karşın, Türkiye’deki kurumsal hukuk terminolojisi çalışmalarında, İtalyanca, Rusça, Çince ve Arapça gibi dillere yer verilmediği gözlemlenmiştir. Türkiye’deki kurumsal terminoloji çalışmalarının Türkçenin yanında, oldukça yaygın diller olan İngilizce, Fransızca ve Almanca dillerini kapsadığı gözlemlenmiştir. Türkiye’de hukuk alanında terminoloji çalışmaları gerçekleştiren belli başlı kurum ve kuruluşların, TÜBA, T.C. Dışişleri Bakanlığı ve İletişim Başkanlığı olduğu görülmüştür. TÜBA bünyesinde Türkçe, İngilizce, Almanca ve Fransızca dillerinde hazırlanan hukuk terimleri sözlüğü olumlu bir girişimdir ancak çalışma dilleri yaygın diller olmayan çevirmen ihtiyaç ve sorunlarını giderebilmek açısından daha fazla dilde daha kapsamlı bir terim veri tabanı oluşturulup açık erişime sunulabilir. Kanada hükümetince hazırlanıp açık erişime sunulan *Le Grand Dictionnaire terminologique* bu kapsamda bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Türkiye’deki serbest hukuk çevirmenlerinin karşılaştıkları terim sorunları, profesyonel bir çevirmen ağı olan *proz.com* sitesi ile çeşitli *Facebook* çeviri ve çevirmen dayanışma grupları incelenerek açığa çıkarılmıştır. *Proz.com* sitesi ile *Facebook* çeviri ve çevirmen dayanışma grupları üzerinden yapılan inceleme neticesinde, çevirmenlerin genellikle bir hukuk teriminin eşdeğerini veya standart kullanımını aradığı gözlemlenmiştir. Diğer bir gözlem ise, çevirmenler arasında, bazı hukuki terim eşdeğerlilikleriyle ilgili fikir ayrılıkları olmasıdır. İlgili site veya gruplarda çevirmenlerce eşdeğerliği aranan terimler, çalışmada adı geçen kurum ve kuruluşların terminolojilerde arandığında, bu terimlerden bazılarında rastlanamamıştır. Bu durum, çevirmenlerin terim karşılıklarını kaynak araştırması neticesinde bulamadığı için çeşitli çevirmen site veya dayanışma gruplarında terim karşılıklarını aradıklarını düşündürmektedir. Çevirmenlerin *proz.com* üzerinden yaptıkları paylaşımlar, İngilizce ve Fransızca gibi yaygın dillerde dahi terim eşdeğerliklerine ulaşamadıklarını göstermektedir. Bu doğrultuda, ikinci bölümün sonunda, serbest hukuk çevirmenlerinin, öncelikli olarak başvurabilecekleri Türkiye’deki belli başlı kurumsal hukuk terminolojileri bir liste halinde hazırlanarak sunulmuştur. Bu listenin, çevirmenlerin güvenilir terminoloji kaynaklarına başvurmalarını sağlamada yönlendirici bir etkiye sahip olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, standart bir hukuk terminolojisinin çevirmenlere ve çeviriye etkileri üzerinde durulmuştur. Standart bir hukuk terminolojisi, terim araştırması için harcanan

zamamı azaltmakta ve çevirmenin hukuk alanındaki bilgisinin gelişmesine yardımcı olmaktadır. Kısa sürede ulaşılan güvenilir bilgi, çevirmenin morali üzerinde de olumlu etkiye sahip olmaktadır. Ayrıca, standart bir hukuk terminolojisi, çevirmenin doğru terimleri kullanmasına ve böylece güvenilirliği yüksek çeviriler üretmesine olanak sağlamaktadır. Bu durum, çevirinin ve çevirmenin kalitesini de artırmaktadır. Buna ek olarak, çevirmen, hukuk alan edincini geliştirebilecek ve doğru terminoloji bilgisine sahip olabilecektir. İki dilli veya çok dilli standart hukuk terminolojileri, çevirmenin farklı hukuk sistemlerini tanımasına ve terimlerin bu sistemlerdeki kullanımlarını görmesine olanak sağlayarak çevirmenin genel kültürünün artmasına da katkıda bulunmaktadır. Standart bir hukuk terminolojisi sayesinde, tutarlı, doğru ve nitelikli çeviriler üretilebilir. Böylece, yanlış hukuki kararların önüne geçilebilir.

Sonuç olarak, Türkiye'deki çevirmenlerin terminolojik sorunlarına bir çözüm önerisi olarak, devlet bünyesinde, olabildiğince fazla alanı kapsayan olabildiğince çok dilde bir terim veri tabanı hazırlanarak ortak kullanıma sunulabilir.

Kaynakça

- Acar, Y. (2015). Hukuk Tercümanlarının Adalet Bakanlığı Açısından Önemi ve Yeri, Mahkemelerdeki Bilirkişi Tercüman Sorunları. *Genç Tercümanlar Çalıştayı* (s. 158-163). içinde Ankara: T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı.
- Adal, E. (1997). *Hukuk, Ticaret, İşletme Terimleri ve Kısaltmalar Sözlüğü/Türkçe-İngilizce/İngilizce Türkçe*. Beta Basım Yayım.
- Aksan, A. (1964). *Türkçe-Fransızca Hukuk Terimleri ve Yabancı Deyimler Pratik Cep Sözlüğü*. İnanç Yayınevi.
- Altay, A. (2002). İngilizce ve Türkçe hukuk dillerinin özellikleri: karşılaştırmalı bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 19(2), 13-32.
- Aldemir H. & Aldemir, M. (2018). *Türkçe - İngilizce Hukuki Terimler Sözlüğü*. Adalet Yayınevi.

- Arusoglu, S. (2016). *Hukuk Alanında Fransızca-Türkçe Çeviri Kılavuzu*. C. Yıldırım (Ed.), Seçkin Yayınevi.
- Dayınlarlı, K. (2004). *Dictionnaire des Termes Juridiques*. Dayınlarlı Hukuk Yayınları.
- Drewer, P., Pulitano, D. & Schmitz, K.D. (2015). *Terminoloji Çalışması En İyi Uygulamalar 2.0*. (Türkçe'ye Uyarlayan : Ender Ateşman). Grafiker Yayınları.
- Çakar, M.S. (2007). *Türkçe-Almanca/Almanca-Türkçe Hukuk Sözlüğü*. Seçkin Yayıncılık.
- Ersoy, H. & Odacıoğlu, C. (2014). Türkiye'de Serbest Çevirmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar, Bu Sorunların Etkileri ve Öneriler. *Journal of Turkish Studies, Vol. 9/6, 367-378*. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.6980>
- Kaçan, A. (2017). *Level of Equivalence in the Translation of British and Turkish Legal Texts*. Yüksek Lisans Tezi. Atılım Üniversitesi.
- Korkmaz, İ. (2019). Teknik çeviri eğitiminde terminoloji – çeviri edinci ilişkisi: Örnek bir inceleme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, (15), 328-341*. DOI: 10.29000/rumelide.580627.
- Navid Golshan Shargh, A. M. (2019). *Türkçe Farsça Hukuk Sözlüğü*. Karahan Kitabevi.
- Özdemir, H. (2015). *Türkçe-Kürtçe Hukuk Sözlüğü*. Belge Uluslararası Yayıncılık
- Öztürk Kasar, S. & Tuna, D. (2017). Sosyal Bilimler Alanında Terimcelerin Çevrilmesi ve Türkçe Terim Üretimi. *Journal of Turkish Studies, Vol. 12/13, 415-436*.
- Şener, O. (2018). *Hukuk Sözlüğü İngilizce-Türkçe / Türkçe-İngilizce*. N. An (Ed.), Beta Yayınevi.
- Şık, M. (2019). *Terminology Standards as A Tool in the Translation Process of a Technical Text*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi.
- Tuğlacı, P. (2002). *İngilizce-Türkçe Ekonomi ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*. Remzi Kitabevi
- Ulusoy, E. (2009). *Hukuk Sözlüğü - Kısmen Açıklamalı Almanca-Türkçe Türkçe-Almanca*. Beta Yayınevi.
- Yaşa, Y. (2013). *Hukuk Terimleri Sözlüğü: İtalyanca-Türkçe, Türkçe-İtalyanca*. Beta Basım Yayım.
- Yelbaşı, C. (2014). *Fransızca-İngilizce-Almanca Karşılıklarıyla Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü*.

Yıldırım, C. (2018). Türkiye'deki Resmi Kurum ve Kuruluşlarda Yürütülen Terminoloji Çalışmalarında Yeni Yönelimler. *Journal of Turkish Studies*, Vol. 13/12, 575-590. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13460>

Yılmaz Gümüş, V. (2006). *The Importance of Extralinguistic Factors in the Translation of Legal Texts*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi.

Yılmaz, S. (2015). *Arapça - Türkçe - İngilizce Hukuk Terimleri Sözlüğü*. Ö. Acar (Ed.), Cantaş Yayıncılık.

Yuvaç, M. (2018). *Dictionary of Legal Terms*. Galeati Yayıncılık.

Yürüten, M. N. & Kesmen, İ. O. (1983). *Deutsch-Türkisches Wörterbuch der Rechtswissenschaft*. Norda Yayıncılık.

<http://www.mfa.gov.tr/dis-iliskiler-terminolojisi.tr.mfa> (10.03.2021).

<https://termab.ab.gov.tr/#/index/main> (10.03.2021).

<https://sozluk.adalet.gov.tr/Harf/A?Sayfa=2> (10.03.2021).

<https://inhak.adalet.gov.tr/Home/Birimdetay/8> (10.03.2021).

<http://www.tubaterim.gov.tr/> (10.03.2021).

https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/Kamu_Terim_Bankas%C4%B1.pdf (10.03.2021).

https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/Kamu_Kurumlar%C4%B1_So%CC%88zlu%CC%88g%CC%86u%CC%88.pdf (10.03.2021).

https://www.linkedin.com/posts/senemkobya_bundan-50-sene-%C3%B6nce-zoomda-g%C3%B6r%C3%BCnt%C3%BC-konferans-activity-6742768422553182209-uzXo/ (10.03.2021).

<http://gdt.oqlf.gouv.qc.ca/> (11.03.2021).

<https://www.proz.com/kudoz/> (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=tur&to=fra&prefs%5Bfields%5D=77 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=tur&to=fra&prefs%5Bfields%5D=75 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=tur&to=fra&prefs%5Bfields%5D=76 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=tur&to=fra&prefs%5Bfields%5D=136 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=fra&to=tur&prefs%5Bfields%5D=77 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=fra&to=tur&prefs%5Bfields%5D=75 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=fra&to=tur&prefs%5Bfields%5D=76 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=fra&to=tur&prefs%5Bfields%5D=136 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=eng&to=tur&prefs%5Bfields%5D=77 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=eng&to=tur&prefs%5Bfields%5D=75 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=eng&to=tur&prefs%5Bfields%5D=76 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=tur&to=eng&prefs%5Bfields%5D=77 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=tur&to=eng&prefs%5Bfields%5D=75 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=tur&to=eng&prefs%5Bfields%5D=76 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=tur&to=eng&prefs%5Bfields%5D=136 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=deu&to=tur&prefs%5Bfields%5D=77 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=deu&to=tur&prefs%5Bfields%5D=75 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=deu&to=tur&prefs%5Bfields%5D=76 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=deu&to=tur&prefs%5Bfields%5D=136 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=esl&to=tur&prefs%5Bfields%5D=77 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=esl&to=tur&prefs%5Bfields%5D=75 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=esl&to=tur&prefs%5Bfields%5D=76 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=esl&to=tur&prefs%5Bfields%5D=136 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=ita&to=tur&prefs%5Bfields%5D=77 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=ita&to=tur&prefs%5Bfields%5D=75 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=ita&to=tur&prefs%5Bfields%5D=76 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=ita&to=tur&prefs%5Bfields%5D=136 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=rus&to=tur&prefs%5Bfields%5D=77 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=rus&to=tur&prefs%5Bfields%5D=75 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=rus&to=tur&prefs%5Bfields%5D=76 (11.03.2021).

https://www.proz.com/kudoz/?kudoz_search_form=true&from=rus&to=tur&prefs%5Bfields%5D=76 (11.03.2021).

<https://www.proz.com/kudoz/turkish-to-french/law-general/4072900-m-k%E2%80%99nun-134-madde-h%C3%BCkm%C3%BCne-g%C3%B6re.html> (11.03.2021).

<https://www.proz.com/kudoz/turkish-to-french/law-general/4073323-ara-karar.html> (12.03.2021).

<https://termab.ab.gov.tr/#/index/main/ara%20karar/1/1/2/1/0/0> (12.03.2021).

<https://www.proz.com/kudoz/french-to-turkish/law-general/5156320-d%C3%A9fait-de-motivation.html> (12.03.2021).

<https://www.proz.com/kudoz/french-to-turkish/law-general/4173763-la-conservation-fonci%C3%A8re.html> (12.03.2021).

https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/Kamu_Kurumlar%C4%B1_So%C7%88zlu%C7%88g%C7%86u%C7%88.pdf (12.03.2021).

<http://www.mfa.gov.tr/data/Terminoloji/kamu-kurumlari-07062016.pdf> (12.03.2021).

<https://www.facebook.com/groups/ceviriblog/permalink/1426852380784290> (12.03.2021).

<https://www.facebook.com/groups/1559581197655940/permalink/1763002640647127> (03.2021).

<https://www.facebook.com/groups/1559581197655940/permalink/1705685583045500> (03.2021).

<http://www.mfa.gov.tr/data/Terminoloji/hukuk-terminoloji-110615.pdf> (13.03.2021).

<http://www.mfa.gov.tr/dis-iliskiler-terminolojisi.tr.mfa> (13.03.2021).

<http://www.mfa.gov.tr/data/Terminoloji/yargi-kurumlari-liste-110615.pdf> (13.03.2021).

<http://www.mfa.gov.tr/data/Terminoloji/kolluk-kamu-duzeni-sinir-yonetimi.pdf> (13.03.2021).

<http://www.tuba.gov.tr/tr/kurumsal/akademi/akademinin-vizyon-ve-misyonu> (03.04.2021).

<http://www.tuba.gov.tr/tr/programlar-ve-projeler/akademi-projeleri/turkce-bilim-terimleri-sozlugu-projesi> (03.04.2021).